

litredaktör: Knut Carlqvist (knutc@algonet.se)

Kronika

Svenskarna är inte rasister. Men kan naturligtvis göras till det, om de blir förbannade nog, skriver Mats Gellerfelt.

För klimatets skull?

Jag tror inte att rasism och främlingsfientlighet är avgörande samhällsproblem i Sverige idag. Hur många svenskar är övertygade om att vissa etniska grupper är biologiskt underlägsna? Hur många är främlingsfientliga i sitt umgänge med invandrare? Inte så många som de snälla, välmenande och politiskt korrekta mer än antyder i medierna, skulle jag tro.

Nej, det stora problemet när det gäller medborgarna och invandringen är snarare att problemen inte diskuteras, eller ens får diskuteras. Locket har lagts på. De snälla vrider sig som maskar när de åtminstone måste antyda att det faktiskt finns problem som vem som helst kan iaktta dagligdags. Kritik mot massinvandringen och en flyktningmottagning som alltmer sällan bygger på FN:s flyktkonvention misstänkliggörs som rasistisk – när det i själva verket rör sig om en undran från medborgarnas sida: hur kommer det sig att denna massinvandring vida överstiger den i mycket större länder? Om detta inte får diskuteras, då är det allvarligt och öppnar för verklig främlingsfientlighet.

Snällismen tar sig de mest egendomliga uttryck i strävandena att lägga locket på. När Per Unckel hävdade att många invandrare eller flyr till Sverige av ekonomiska skäl blev det ett ramaskri och även han hänfördes till rasistavdelningen. Vanligt folk undrar naturligtvis vad det var för fel på det påståendet. Det är väl knappast för det ljuvliga klimatets skull man beger sig hit?

En paradox i sammanhanget är att snällisterna, som i vanliga fall älskar staten och dess lagar och förordningar, plötsligt, när det gäller ömmande fall, anser att lagarna ska sättas ur spel. Högljuda skolklasser och gråtande rapporter kan med ens se till att deras skrin och snyftartiklar gör att människor som faktiskt inte har rätt att vara här får stanna. Visst kan jag ömma för den enskilda människan, men om vi inte har ett regelverk oanfrätt av tillfälliga opinioner, vilket blir slutresultatet då?

Frågan är om inte också stora invandrargrupper själva är en del av problemet, även om vi oftast måste läsa mellan raderna. De snälla kan ha hur många integrationsprojekt som helst – om de som ska integreras inte vill bli integrerade, så går det helt enkelt inte. I miljonprogrammets förorter pratar särskilt ungdomarna om "svennejävlar". För dem existerar inte den livsviktiga medborgarmodellen, av det slag som varit och säkert också är ett ideal i USA: lagen, språket och konstitutionen.

Vi har fått en hastigt växande, etniskt dominerad brottslighet, med unga invandrare som ränar unga svenskar på pengar och mobiltelefoner i Stockholms city, etniskt grupperade narkotikallagor – peruaner, kosovoalbans (vem finansierar UCK-gerillan?) och gambianer. När polisen vidtar åtgärder mot den senare gruppen protesterar dess föreningar och spelar ut rasismkortet i stället för att samarbeta med polisen för att komma till rätta med brottsligheten.

Och medborgaren frågar: Varför får de stanna? Invandrarbrottslingar blir alltmer förslagna; man avsäger sig sitt medborgarskap och kan då inte utvisas ur Sverige.

Alltså, den som ska invandra till Sverige bör skolas i medborgaranda och inte minst i det svenska språket. Rinkeby-svenskan är en katastrof. Det är hög tid att den vanlige medborgaren, oavsett ursprung (ty det finns många, många integrerade invandrare som är lika oroliga som jag) får vederhäftig information i stället för snyftreportage. Därför föreslår jag tills vidare ett moratorium vad gäller invandringen.

30 september 1999
MATS GELLERFELT

Harjakten gick vidare

Förra sekelskiftet tvingades undersåtarna klara sig utan Ericssons nallar. Ändå lyckas von Platen skänka det en viss *grandeur*, menar Mats Johansson.

Udengångsprofeterna varnade för att solen skulle slockna och jorden förvandlas till ett öde isklot. Men i Stockholm, Paris, London och Berlin festade de flesta trots allt som aldrig förr för att hälsa det nya århundradet välkommet. På Skansen deklamerade litteraturhistorikern Ruben G:sön Berg i skenet från fackelbärande dalkarlar den odödliga Tennyson:

Ring ut de tusen krigens år
Ring in det tusenåra fredens rike!

Modern historia

Gustaf von Platen
Nittonhundra
Fischer & Co, 1999

Det var nyårsafton 1899 och ett nytt sekel väntade dätidens fem miljoner svenskar. I kamp mot lantadeln och skråväsendet hade näringsfrihetens genombrott inlett industriskapandets blomstrings-epok. Moderniteten skulle jaga viktorianismen om inte ut ur landet så åtminstone från stan. Där gavs alltmot av vattenklosett och fria ord än virkade antimakasser kring de nakna bordsbenen. Förhoppningarna var stora i det nyrika borgerskapet, men också i den växande arbetarrörelse som skulle stiga mot ljuset från en slum där löss, soppök och ånglamakerskor ännu tillhörde vardagen. Vårre var det väl med framtidstron bland fattighjonerna och undantagen på bygden.

Bra tajming

Den legendariske tidningsmakaren och bästsäljande memoarförfattaren Gustaf von Platen har med sin känsla för tidens vindar passat på att införa vår megahypade nyårsafton 99-12-31 (är du lycklig på Tonga med din T28, lille valp?) samla en rad tidbilder från det förra sekelskiftet i en populärhistorisk reportagebok. Lämpligare läsning under de återstående knappt hundra dagarna kan inte tänkas, utöver den nya bibelöversättningen.

Herr von Platen, en gång riddare av Veckojournalen och räddare av Svenska Dagbladet, är nästan samtida vittne, född revolutionsåret 1917. Åtminstone känns det bitvis så, när han med välustig inlevelse låter oss bekriga boerna i Syd-

Somt förblir. Genom alla turbulenta perioder under 1900-talet har vissa traditioner förblivit oförändrade.

afrika med den unge Winston Churchill. Vi får lida med den justitiemördade officeren Dreyfus i antisemitismens Frankrike:

"I de katolska förskolorna lät man barnen leka den skojiga leken 'Dreyfus degraderas' som gick till så att de små drog av en mygga först vingarna och därefter benen." Sedan får vi knulla med den svenska socialdemokraternas hjälte Hjalmar Branting.

"6 935 kärleksnätter", där liknade han många andra stora politiker som John Kennedy, Bill Clinton och i viss mån Francois Mitterrand", skriver von Platen. Vem vill säga något däremot – i alla fall inte Marilyn Monroe, Monica Lewinsky eller Chris Forne, ingen maktgrupp glömd.

För att inte tala om Oscar II, "bourgeoisins agent", enligt Branting:

"Klä av dej och lägg dej där", som kungen sa till en femtonårig oskuld från operabaletten, pekande på en divan.

Allt medan den socialdemokratiska frälsaren, professorssonen, rikemannen, hembiträdesälskaren och kätbocken Branting föredrog att göra Det i den äkta sängen, utan hustru Anna närvarande. Är man radikal så är man.

På väg till krigens katastrofer passerar stormännens revy: Nicky och Willy, kejsaren Nikolaj II i Ryssland och Wilhelm II i Tyskland ("Jag sätter min tillit endast till Gud och mitt skarpa svärd. Jag skiter i alla beslut"), medan Sarah Bernhardt skådespelar sig in i evigheten och Oscar Wilde – tjå, ni vet, med unga män:

"Enda sättet att bli av med en frestelse är att ge efter för den."

Tala om one-liners. Kommer ni ihåg något bevingat ord, är det oftast den härlige cynikerns och den gamle pojkskärens. Han är ingen dålig copywriter, nästan i klass med Shakespeare och Moses.

Visst, här är det läsefrukt som tuggas, biografier emellan, men nu är det en gång så att bli journa-

listik oftast grundas på lånegods och imitation, fråga två av vår tids populäraste författare, Lars Widding och Herman Lindqvist. Skam den som tänker illa därom.

För oss halv- och obildade är Gustaf von Platen en god kompanjon på vägen till tillhörighet, till ett förstånd om hur sakerna kunde förhålla sig förr i världen, före lättöl och Jonas Gardell, KPA:s etiska fonder och sopsortering. Innan livet blev snällt. Innan det under två världskrig blev obergripligt grymt. Vilket kanske kunde ha förhindrats om Anna Östedt, morfars mor, hade slagit ihjäl sin släkting, den tyskagente adelsmannen och slaktaren Lenin.

Adlig framställning

På det hela är framställningen rätt ståtlig, *noblesse oblige*, minus korrekturfelen som säkert rättas till nästa eftersökta upplaga. Friherren von Platen – "om man inte heter något på von är det egentligen rätt likgiltigt vad man heter", som den satiriska tidskriften *Simplicissimus* så korrekt uttryckte saken – vet dessutom att från sin utsiktspunkt i Saltsjöbaden och fransk lagom-exhåll förhålla sig till klasskampen. Det är utmärkt.

Folk har under 1800-talet inte bara ätit Bustersk tryffel och druckit hans champagne av god årgång, utan genom åren i än högre grad krubbat riktig skit och dött som jordens fördömda, värdelösa i fattiggrav eller skyttegrav.

Det var dock trevligt så länge den varade, *la belle époque*. Snart skulle, som en därtida brittisk utrikesminister uttryckte saken, ljusen slockna över Europa. Det är en oerhörd symbolik än idag, från Ural till Atlanten. Folkmördarna kom till makten. Det blev inget tusenåra fredens rike. *Tant pis*. Men på de skånska godsen gick harjakten vidare.

MATS JOHANSSON

Trasiga lastpallar?

Förra veckan förklarade två finländska ledamöter av Estonia-kommissionen att färjan inte sprängdes. De bilder på odetonade laddingar som har figurerat i pressen föreställer dels ett paket med presenning, dels delar av lastpallar. Beträffande paketet som syns på en video vid ett hyttfönster på babordssidan, har de delvis rätt, det är nog inte en sprängladdning. Det fanns i varje fall inte där när robotkameran sändes ned den 2 oktober 1994, så dykarna bör ha haft med sig det ned i december. Någon presenning är det inte. Men den lilla gula kuben i bogen? Lastpall?

KNUT CARLQVIST

